

До 110-річчя Миколи Бажана

«Уманські спогади» Миколи Бажана у контексті уроків літератури рідного краю

Слова Тараса Шевченка: «Історія мого життя – це частина історії моєї Батьківщини», – повною мірою стосуються і нашого славного земляка Миколи Бажана. Святкуючи 110-літній ювілей від дня народження поета, переглядаємо з особливою шаную ті сторінки його поетичного доробку, які найбільше стосуються нашого міста.

Чинні програми з української літератури рекомендують вивчати творчість Миколи Бажана оглядово. Але в умовах Уманського регіону, на нашу думку, доцільно було б презентувати його творчість у контексті уроків літератури рідного краю. Ознайомлювати учнів із життям і творчістю М.Бажана необхідно з 10 класу, використовуючи красноріччя матеріали. Розповідаючи про творчу біографію поета, слід зазначити, що Микола Платонович вважав Умань своєю батьківщиною. З дитинства ввійшли у свідомість поета краса славного парку «Софіївка».

В одному з листів до учнів СШ №11 Микола Бажан писав: «В Умані почав працювати, тому вважаю Умань своєю батьківщиною й завжди з радістю приїжджаю в Умань».

Вивчаючи біографію поета, необхідно акцентувати увагу на участі юного Бажана у Курбасівській театральній студії (1921), зазначити, що в цей період здібний юнак інсценізував для самодіяльності «Березневий каламут» (за мотивами віршів В.Чумака та поеми «Зорі» Е.Верхарна). Як згадує актор театру «Кийдрамте» Данило Антонович: «Він (Микола) вразив мене задумливим, як у матері, поглядом, своєю прямою, глибокими знаннями літератури й театру».

Саме в Умані юний Бажан навчався в початковій школі, чоловічій гімназії, а пізніше – в Уманській українській гімназії ім. Бориса Грінченка (нині СШ № 11). Микола Платонович неодноразово відвідував наше місто. Яскравою сторінкою таких відвідин є зйомки фільму «Квартали передмістя» за сценарієм М.Бажана і мотивами його твору «Гетто в Умані» (1929). Разом з автором приїхав і поет Леонід Первомайський. Такі зустрічі надихали М.Бажана на нові творчі злети.

Найяскравіші враження дитинства і юнацтва згодом талановито були відтворені поетом у циклі віршованих оповідань «Уманські спогади» (1972).

Як пізніше згадував М.Бажан: «Чим старішаю я, тим ясніше, чіткіше, в більшій деталізації встають спогади мого дитинства, встає незабутня Умань. В бурях, грозах, в протиріччях, в сутічках громадянської, Вітчизняної воєн... Там я почав писати, там я почав мріяти про мистецтво».

Чотири поеми, що складають книжку М.Бажана «Уманські спогади», створювались поступово і так само з великими інтервалами друкувалися в пресі, поодинокі доходили до читача. До збірки ввійшли поеми «Іскра», «Сіль», «Боги Еллади», «Дощовий прелюд». Розглядаючи ці твори на уроці доцільно було б докладно зупинитися на текстальному вивченні поезій «Сіль» і «Боги Еллади». При вивченні поем необхідно акцентувати увагу на основній темі цих творів – служіння мистецтву. Сама тема мистецтва, доля художника, а ширше, мабуть, це тема творчості взагалі, здатна вивести людину в майбутнє, перемогти смерть, знайти своє життя в наступних поколіннях і епохах, є наскрізною в цих творах.

«Софіївка» – окраса Умані, безперечно, відіграла велику роль у поетичному становленні Миколи Бажана. Сама вона надихнула його на поему «Боги Еллади». Треба звернути увагу

учнів на те, що в цьому творі спостерігаємо різні прояви єдиного і надзвичайно гострого передчуття гармонії, покликаної заступити кричущу дисгармонію і зовнішнього світу, і людської душі: «Радість, мов яблуко раннє, радо тримаю в долоні я, - серце моє пронизує першим світанням гармонія». Це слова Бажана-підлітка, що наче вирвалися з кривавого сум'яття 1919 року. У них – одна з найістотніших ідей книжки, а можливо і самої сутності поетової творчості, його давніх і постійних пошуків. Саме з передчуттям «світання гармонії» співвіднесено наскрізну тему «Уманських спогадів» - тему мистецтва, долі мистецтва в суспільстві.

Аналізуючи поему, учитель підводить учнів до висновку, що сутічка ко-

во в юність, яка пройшла в нашому місті.

У школі Микола дружив з істориком Гнатом Лукичем, у нього не гасне інтерес до історії, до мистецтва. І одного разу він сказав рідним, що вони, учитель, Микола та друг Янек, будуть рятувати пограбовані рідкісні музейні експонати. Навколо Умані було багато цукрових заводів і польських поміщицьких садіб. Гніву народному не було меж, і ця хвиля зносила все. Горіли заводи і маєтки. Самі того не розуміючи, люди рятували безцінні полотна польських, італійських художників, старовинні меблі, фарфор, скульптуру. Все це могло загинути, і загинути назавжди. Зберегти культурне надбання вирушили втроях – учитель і двоє хлопчаків...

Штаб частини особливо гарнізону підтримав ініціативу шкільного вчителя і видав за це мішок солі. Так, сіль в ті часи була дорожча від золота. Ось так, вимірюючи на ложку солі полотна живописців, ризикуючи життям, подорожували по шляхах і селах Уманщини три сміливі ентузіаста. Кожна хвилина могла бути для них останньою, вирішальною.

Микола тоді пізнав цінну життя, хліба і солі. Саме цей епізод, яскраво зафіксований в пам'яті, описано в поемі «Сіль». Все, що вдалося врятувати, обміняти, привезти, було ними передано в організований красноріччя музей.

Працюючи з текстом поеми «Сіль», учитель звертає увагу учнів на те, що ми разом з підлітком вдивляємось у сліди крові, подвигів або безславної смерті. Можливо, саме нетривалість окремого людського існування змушувала підлітка вже тоді замислюватися над тим, що залишається від людини після її загибелі. Відповіді на це питання поет буде шукати не тільки в ранніх баладах...

Наче передбачаючи, як йому згодяться прикмети епохи, підліток пильно вдивляється в них і разом – в обличчя вічності: *Та і станем просто неба в полі Просто прерви, просто зірки втроях.*

Вічність нам розкриється поволі, Повна тайн і марень, і тривоги.

Поема «Сіль» має автобіографічний характер. На уроках літератури рідного краю учням можна багато розповідати про роки дитинства та юності Миколи Бажана, що пройшли в Умані. На свій розсуд учитель може спланувати цикл уроків, на яких продовжить ознайомлювати учнів із збіркою «Уманські спогади». Окремий урок варто було б присвятити вивченню поеми «Дебора», яка мала ввійти в збірку, але, на жаль, вона в неї так і не ввійшла. Вивчення цього твору можна розпочати з розповіді про історію написання.

...Трапилось це одного весняного ранку 1968 року. У двері квартири поета Сави Голованівського подзвонили.

Господарі здивовано перезирнулися – хто міг бути в таку ранню годину? Але здивування їх зросло ще більше, коли на порозі побачили схвильованого і блідого Бажана. Треба було знати Миколу Платоновича – цю підкреслено чемну і надзвичайно тактовну людину – і раптом цей вранішній візит без попереднього телефонного дзвінка, хай навіть і до друзів. «Я прий-

шов прочитати Вам поему «Дебора».

Це була схвильована розповідь про далеку поетову юність, про загибель у страхотливій Сухій Балці героїні поеми, яка привиділась 64-літньому поетові такою, яка була майже півстоліття тому, про те, як бандити отамана Стецюри збезчестили її на очах у батька, і тільки життєдайне мистецтво Леся Курбаса, котрий зі своїм театром «Кийдрамте» приїхав 1921 року до Умані, та участь в організованій ним студії, вернуло цю зламану квітку до життя.

Про подальшу долю Раї Файнштейн, а саме її пам'яті присвятив Бажан поему, він нічого не знав. У поемі поет розповідає про свою юність, про театр, студію Леся Курбаса, про гіпнолітичну художню силу цієї людини, яка зуміла повернути Дебору до повноцінного життя, а в душах студійців запалити вогонь творчості.

До речі, в ті роки Бажан вперше на повний голос заговорив про Леся Курбаса, знищеного на Соловках, як про митця, вчителя, людину. А це був лише початок 1968 року.

Поема плететься легко, невимушено, ніби злітає, як мрії юності, як ота вистава «Березневий каламут», сценарій якої створив 15-літній Бажанчик (а саме так його любовно називали студійці), як музика Шопена, Леонтовича, яку виконувала під час вистави Дебора.

Та видіння юності зникають, і поет знову бачить жаліве Дантове пекло на рідній українській землі. І раптом його увагу привертає тонький сонях, який тягнеться неспміливо до неба. Життя перемагає смерть, як і повертає йому цю квітку сонця.

Дебора не вмерла. Як і сотні тисяч розстріляних і замордованих, вона живе в пам'яті близьких, а тепер і в пам'яті читачів.

І вже мажорно звучить останній акорд:

Такою і сама Дебора ти була, Такою ти єси. Так, єси!

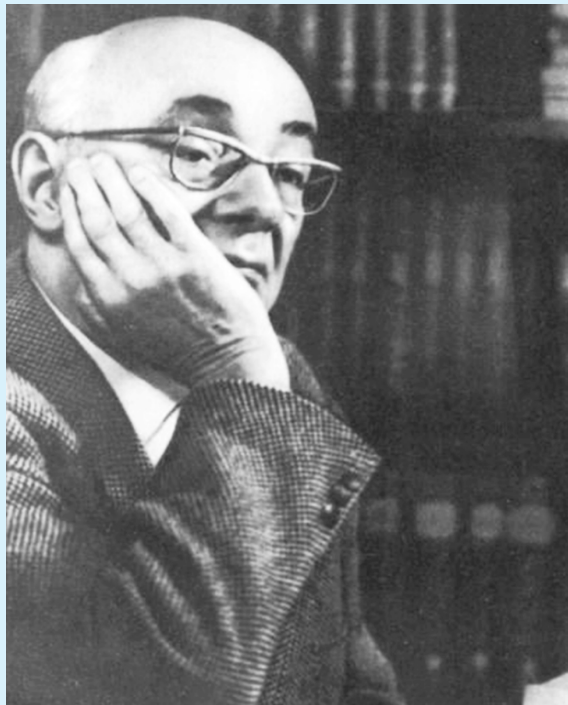
У вересні 1968 року журнал «Вітчизна» надрукував цю поему. Бажан з хвилюванням чекав перших відгуків, адже він на той час почав працювати над новелами у віршах «Уманські спогади» і «Дебора» мала ввійти до цієї збірки.

Незабаром критики заговорили. Але якось дивно, вбачаючи в імені Дебора певні біблійні ілюзії. Дебора, до речі, за Біблією – пророкиця, воїтелька, що підняла своїх співвітчизників на боротьбу із завойовниками. Як згодом невесело жартував Бажан, його звинувачували в «українському буржуазному сіонізмі». Тоді й почалася нелегка доля поеми. Її довго не друкували. Як згадував письменник Семен Журавович, під час однієї з останніх зустрічей Микола Платонович з болем сказав: «Ось чого вже не доведеться дочекатися, так це побачити «Дебору» в книжці».

Більше 17 років поема йшла до читача. І лише через два роки після смерті поета була надрукована в чотиритомній збірці його творів.

Досліджуючи з учнями творчість М.Бажана, потрібно пам'ятати, що уроки літератури рідного краю нестандартні, нетрадиційні. Тому зауроково успішного їх проведення є майстерність учителя, глибоке знання історії та літератури рідного краю, виразність і культура читання, емоційність. А найважливіша умова – це душевне співробітництво учителя і учня, яке допомагає краще зрозуміти художній задум письменника, що несе заповіт майбутнім поколінням на його рідній землі.

Любов Пархета

До 200-річчя Тараса Шевченка
До 115-річчя видатного уманського красзнавця
Миколи Комарницького

Заповітна книга матері
(Спогади)

Микола Комарницький

...Видал я на своем веку таки порядочные сады, как, например, Уманский и Петергофский...
Т.Шевченко. Княгиня

Я глаз не мог отвести от этого импровизированного освещения. Мне казалось, что я вижу на бесконечном горизонте и Звенигородку, и Тальное, и даже саму Умань...
Т.Шевченко. Прогулка с удовольствием и не без морали

Мати, мама... Пам'ятаю її коротенькі розповіді про народні перекази, пов'язані з ім'ям Кобзаря, про те, як колись до дідової хати завітав незнайомий гість (на прізвище ніби Козачківський), який розпитував про Шевченка і щось занотовував у зошиті. А вже Кобзар жив у Вільшані в 1829 році, коли був кріпаком-козачком у поміщика Енгельгарда, приїздив сюди, подорожуючи по Україні, в 1843-45 і в 1859 роках.

І пам'ятаю яскраво ще одне — невеличку товсту книжечку в синій палітурці, яку мати берегла як святиню. То був «Кобзарь» Т. Г. Шевченка, виданий в 1899 році в Києві редакцією журналу «Киевская старина», подарований матері одним із знайомих у січні 1902 року, в день її народження.

«В Тараса песнях
сладкозвучных,

А не в моих словах пустых,
Бессодержательных и скучных, —
Ряд пожеланий Вам благих», —

Такий напис зробив на своєму подарунку знайомий матері.

З книжечки перед її титульним аркушем на читачів дивився автор «Кобзаря», а самий той аркуш був обрамований червоними чорними хрестиками українського орнаменту-вишивки.

Вечорами мати часто читала нам з цієї книжечки. Читала, а разом вчила співати свої улюблені пісні: «Реве та стогне Дніпр широкий», «Садок вишневий коло хати...», «Думи мої, думи мої...», — співала на ті прості, без сучасних викрутасів, мотиви, які назавжди збереглися в народі.

А з якою напруженою увагою, оточивши матір тісним колом, слухали ми рядки з історичної поеми Т.Г.Шевченка «Гайдамаки», в якій ішлося про Умань:

А мені тепер на Умань
треба подивитись...

Як та хмара, гайдамаки
Умань обступили.

Опівночі, до схід сонця
Умань затопили...

Життя йшло. Ми дорослішали, навчилися вже читати й писати. Із мальовничої Звенигородщини наша родина переїхала до оспіваної Кобзарем Умані. Мати готувала нас до школи.

Одного разу захотілося якось і мені заглянути самому до отієї книжечки в синій палітурці.

Обережно гортав я її сторінки. Був здивований численними багатокрапками, які часто-густо зустрічалися на них: в них було щось таємниче, малозрозуміле. «До чого це, навіщо?» — запитав я матір і почув у відповідь, що тими багато крапками царські урядовці-цензори замінювали ті чи інші «крамольні» гнівні і пристрасні слова Тараса Шевченка, з якими він звертався до народу, закликаючи до боротьби за краще майбутнє.

Особливо вразив мене спотворений цензорами «Заповіт» поета, надрукований на 232-ій сторінці «Кобзаря»: лише вісім рядків його побачили в книжечці світ, а місце решти зайняли суцільні багато крапки, нанизані рядок за рядком.

Проте мати знала викреслені цензорами рядки «Заповіту», поширення яких серед народу забороняла

царська цензура: з ним познайомив її один із друзів — київських студентів.

Проминуло чимало років, а Шевченків «Заповіт» залишався, як і раніш, під суворою забороною. Заборонялося і вшанування пам'яті великого сина українського народу. У березні 1909 року, відзначаючи 48-му річницю з дня смерті Т. Г. Шевченка, учні-старшокласники і вчителі уманських шкіл влаштували в приміщенні комерційного училища Браїловського шевченківський вечір. Десятки юнаків і дівчат разом з кращими вчителями-наставниками зібралися в актовому залі училища. Програма вечора була звичайна: короткий реферат про життя і творчість Кобзаря, декламація його творів, співи, трохи музики. Спеціально уповноважені особи проводили серед учасників вечора збір коштів на спорудження пам'ятника Т.Г.Шевченку в Києві.

Тихо линули в залі звуки музики на шевченківські мотиви. З хвилюванням, як завжди, сприймала молодь незабутні «Думи мої, думи мої...». І раптом десь внизу на першому поверсі грюкнули відні двері, почувся тупіт важких чобіт, — і на порозі залу з'явився пристав Лобачевський з нарядом городових. Зайнявши всі входи і виходи, поліцаї переписали учасників вечора і запропонували їм негайно розійтись по домішках.

Цікаво навести й такий факт. Ще в 1902 році Уманська міська дума, врахувавши побажання робітників і інтелігенції міста, ухвалила перейменувати Стару вулицю на вулицю Шевченка. Губернське начальство всіляко зволікало цю справу, і лише наприкінці грудня 1916 року в Умані на колишній Старій вулиці з'явилися нові таблички: «вул. Шевченка».

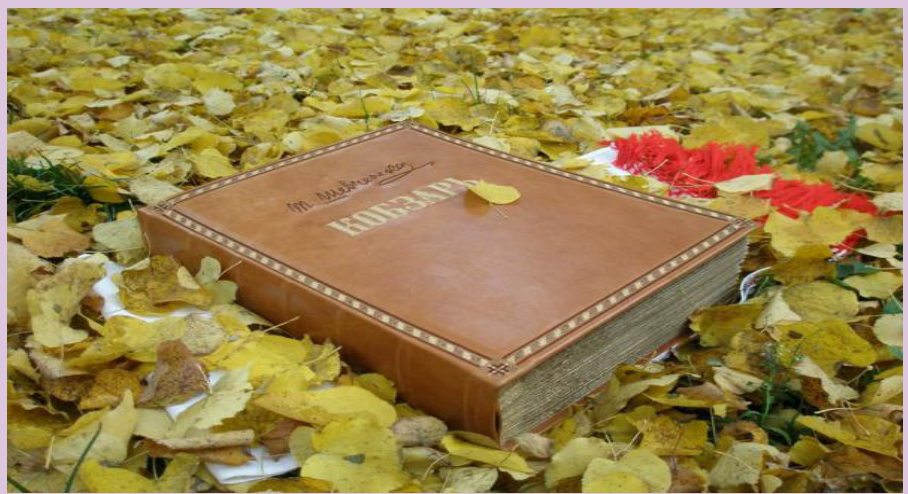
ційне гуляння в уманській Софіївці в першій половині липня 1914 року.

Був чудовий зоряний вечір. Мов зачаровані ним, тихо й неперушно, як вартові, стояли на березі Нижнього ставу старі високі дерева. В темному дзеркалі ставка таємниче миготіли вогники «плошок», якими був ілюмінований павільйон Флори. Алея Нижнього ставу, де колись ступала нога Тараса Шевченка, приємно вражала гостей парку вогниками кольорових паперових «китайських ліхтариків». Як завжди, центром гуляння була Площа зборів з басейном «Золоті рибки». Тут було найлюдніше. Були тут і панки, і чиновники, і студенти, і учні-старшокласники, і вчителі сільських шкіл з різних кінців України, які в пореволюційний час щороку з'їжджалися в Умань на півторарічні курси садівництва, городництва, бджільництва і шовківництва, що влаштовувалися при Уманському середньому училищі садівництва і землеробства влітку.

Грали два духових оркестри — військовий і згаданого училища. Над ставом і алеями парку линули чудові мелодії. І, як завжди, були пісні — російські і українські. Їх співали на розташованих навколо Нижнього ставу скелях вчителі-слухачі курсів і учні-садоводи.

Звичайно, не обминули і Шевченкових пісень. Якось особливо, з урочистим піднесенням, звучали рокотали могутні рядки пісні «Реве та стогне Дніпр широкий». Їх замінили тихі задушевні рядки «Дум» поета. А потім, спочатку ледве чутна, а далі голосніше зазвучала, неначе з темного зоряного неба, знайома хвилююча мелодія «Заповіту». Але доспівати її не дали поліцаї-городові. Заметушилися начальство. Почався розгін співаків.

...Мчать роки... Заборонений ко-

Багато суворих наказів було видано царською владою і її вірними слугами в 1914 році у зв'язку з 100-річчям з дня народження Т.Г.Шевченка. За їх виконанням на місцях ретельно стежили поліція і церковники...

У червні 1914 року попечитель Київського учбового округу таємний радник Деревецький надіслав директорам середніх шкіл «конфіденційного» листа, яким заборонялося прикрашати школи портретами Т.Г.Шевченка та інших письменників і поетів, «літературна діяльність яких не є предметом шкільного навчання» (уманська газета «Провінціальний голос», 1914, 4 липня).

...І знову з архіву пам'яті постають спогади — спомини про тради-

лись «Заповіт» великого українського поета-революціонера-демократа звучить тепер всюди мовами не лише народів нашої Країни Рад, а й мовами багатьох народів світу. На моєму столі лежить маленька книжечка в зеленій палітурці, на якій золотом сяють два слова: «Т.Шевченко. Заповіт». У ній повний текст понівеченого царськими цензорами «Заповіту» поета українською, російською, білоруською, англійською, німецькою, французькою, польською й іншими мовами.

Дорога маленька книжечка!!! Я гортаю її сторінки і з особливим теплом і ніжністю згадую нашу сімейну реліквію — заповітну книгу матері-росіянки — київський «Кобзар» 1899 року з цензурними багато крапками...

Мати, мама... Лише чотири літери в цих словах, а як хвилюють вони, скільки зв'язано з ними незабутніх спогадів дитинства, юності та й дальших років життя — спогадів про материнську любов і ніжність, про теплі й ласкаві материнські руки, якими мати пестила нас.

Це вона — мати — обережно, хвилюючись за кожний перший, ще не впевнений, крок своїх дітей, вводила нас у навколишнє середовище, вчила нас спочатку ходити, а потім бігати, міцно підтримуючи своєю материнською рукою.

Це вона навчила нас розуміти природу і її явища, милуватись квітами і пташками, тягнутись до далеких мерехтливих зірок, які чарівними вогниками загорялися ввечері в далекому темному і таємничому небі.

Це вона, не закінчивши в своєму житті жодної школи, навчила нас грамоти і співів, натхненно співала разом із нами, малюками, різні народні українські пісні і вірші її улюблених поетів Тараса Шевченка, Олександра Пушкіна, Михайла Лермонтова та ін.

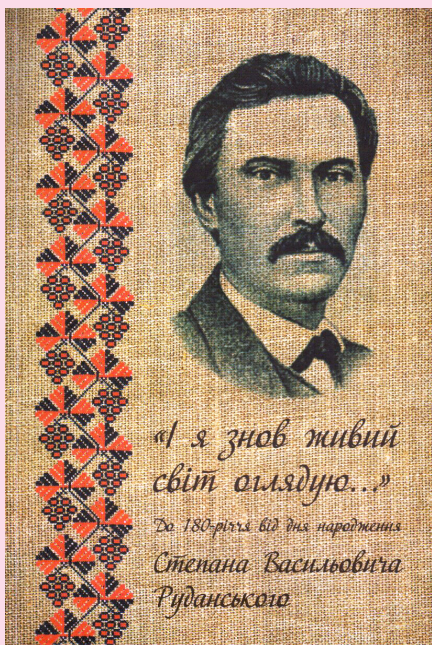
Мати, мама... Росіянка за походженням, дочка «отставного шеврониста» — артилериста, старшого феєрверкера, який після звільнення з військової служби оселився в Шевченковім краю, в містечку Вільшані Звенигородського повіту, неподалік Моринців, Кирилівки, Зеленої Діброви та ін., мати широко полюбила цей мальовничий куточок України, досконало оволоділа українською мовою, закохалася в мелодійні пісні українського народу і вірші його геніального сина Великого Кобзаря Тараса Григоровича Шевченка.

Багато років сплило з тих далеких часів, а я й досі пам'ятаю дідову низеньку вільшанську хату з пофарбованою світложовтою глиною призьбою, вишневим садком і вузенькою стежкою в ньому, що йшла до річки. Пам'ятаю ту хатину надзвичайно яскраво, хоч тоді. Коли мати вперше привезла мене у Вільшану, мені було лише чотири роки.

Пам'ятаю, як дід Никін, кумедно вимовляючи українські слова, співав після чарки разом з іншим дідом-сусідом Несторенком пісню «Ой, дубе зелененький...» та інші.

МЕДИКИ — ПРО ПОЕТА

*«І я знов живий світ оглядую...» /
До 180-річчя від дня народження
Степана Васильовича Руданського. — К.:
ПАТ «ВІПОЛ», 2014. — 224с.*

*«І я знов живий
світ оглядую...»
До 180-річчя від дня народження
Степана Васильовича
Руданського*

Постать Степана Руданського завжди була мені близька й болюча. Надто ж після того, як щораз, буваючи в Криму, відвідувала його сумний занедбаний будиночок у Ялті, його понівечену і теж якусь дуже сумну могилу... Мабуть, зараз, за сучасних реалій, усе те ще в занедбанішому й сумнішому стані.

І тим присмніше, що є речі, які дають підстави для оптимізму. Я маю на увазі щойно видану книжку, присвячену 180-річчю Поета-Лікаря: «І я знов живий світ оглядую...», — впорядковану цілим колективом авторів на чолі з ге-

неральним директором Національної наукової медичної бібліотеки України, заслуженим працівником культури України Раїсою Іванівною Павленко (відразу обмовлюсь, що збіг прізвищ з автором цього відгуку — випадковий).

Ця книга — прекрасний приклад кропіткої праці, поєднання документів, фактів, і, за визначенням п. Раїси, «прожиття серцем»!.. Вона розповідає про відомі й зовсім невідомі сторінки життя і творчості Степана Руданського, враховуючи як літературну, так і лікарську та громадську його діяльність. Ба, тут є навіть розділ «Степан Руданський — художник»!..

Звісно, Кримом збірник не обмежується, адже охоплює всі тернисті Поетові дороги. Починаючи з родоводу і предків, дитинства і юності, — завершуючи тим, як вшановується його пам'ять в різних кутках України. Особисто я відкрила для себе чимало нового. І, хоч полишалось і після неї чимало білих плям (кортіло, наприклад, побачити більше Поетових малюнків; детальніше дізнатись про побіжно описану його першу українську любов; про згаданих у заповіті «названих дочок», точніше, про їхню матір, а отже — Степанове одруження; справді дуже цікава історія з придбанням у Криму земельної ділянки тощо), — цінність такої масштабної праці — незаперечна!

Низький уклін її авторам і — запрошуємо потенційних читачів ознайомитись із книжкою в Літературному кабінеті (ауд.309), який функціонує на факультеті української філології!..
Марина Павленко

На факультеті української філології відбулася тепла і світла зустріч із письменницею, авторкою близько десятка книжок і нашої випускницею Оксаною Луцкевською. Уже довгий час мешкає вона у США, але звідти пильно слідкує за українським літературним процесом, активно бере в ньому участь і завжди радо навідується до рідного університету, коли буває в Україні.

Цього разу вона завітала не сама, а зі своїм чоловіком Дмитром Бондаренком. Білорус за національністю, Дмитро «вихований» у великій любові до України, навіть мріє колись тут замешкати остаточно, вважаючи, що у світлі останніх подій саме Україна має шанси стати передовою державою світу. Взагалі, крім прикладу патріотизму, це ще був і чудовий взірць справжньої родини, такої рідкісної в наш час.

Доцент кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання Любов Петрівна Пархета представила гостю, а доцент цієї ж кафедри Марина Степанівна Павленко розповіла про її літературну діяльність. А потім Оксана розказала про деякі свої книжки, про американську систему освіти, відповіла на запитання студентів та викладачів. Було дуже цікаво й гарно.

Здається, Оксана Луцкевська теж залишилася задоволеною. Принаймні, ось як вона відгукнулася про зустріч на своїй сторінці у «Фейсбуці»: «Сьогодні зустрічалася з чудовими студентами і професорами Уманського державного університету ім. Павла Тичини. Десять років минуло з часу мого випуску. Мені втішно бачити багато позитивних змін! Такий позитивний день. Так багато переживається приємних емоційних пластів, будучи вдома».

В науково-дослідній лабораторії «Етнологія Черкаського краю» відбулася урочиста Посвята у члени наукового фольклорного товариства імені Хрисанфа Ящуржинського студентів І курсу 1 групи (спеціалізації "українознавство") факультету української філології. Наукове товариство

В Науково-методичному центрі художньо-педагогічної творчості імені Степана Павленка відбулась урочиста лекція з нагоди річниці смерті людини, іменем якої і названо Центр, — Степана Онисимовича Павленка. Власне, лекція була не зовсім і лекцією, адже базувалась вона на декламованих творів із книжки Степана Павленка «Вічність така коротка», — ті твори промовляють більше, ніж найточніші біографічні дані чи літературознавчі розвідки.

Мабуть же, не останню роль зіграв і той фактор, що читала їх не стороння людина, а донька письменника-вчителя, доцент кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання, член Національної спілки письменників України Марина Степанівна Павленко.

Треба визнати, що студенти заворожено слухали: як веселі сатиричні замальовки чи «мікробайки», так і серйозні ліричні поезії та прозові етюди. А серед почутого — скільки по-справжньому крилатих висловів! Про відповідальність перед іншими, про високу місію людини залишити після себе добро і світло для інших... Як-от: «У вадах світу винні тільки ми, й лиш нам його робити досконалишим», «Кінь мій губить на шляху підкови: Після мене хтось щасливим буде...» тощо. Мудро, влучно і символічно...

Натхненній теплій атмосфері дуже сприяла й аудиторія: тепло і красиво оформлена, вона ще жмаєна своїх стінах банери з афоризмами Степана Павленка, серед них і філософсько-філологічне:

*Коли мене відчай зігнув у підкову,
Коли вже здавалось, що ні, сил немає, —
Іменник за руку взяв дієслово
І я прочитав, що ЖИТТЯ — ТРИВАЄ...*

імені Хрисанфа Ящуржинського — це співдружність студентів і викладачів, молодих науковців і світочів українознавчої науки. Студенти-першокурсники урочисто отримали Посвідчення члена товариства і пообіцяли завжди бути стали справжніми фахівцями українознавчої науки XXI століття.

На факультеті української філології функціонує літературно-методичний кабінет. Щороку фонди кабінету поповнюються новими літературними та методичними надходженнями. Це дає можливість студентам якісно підготуватися до практичних занять з історії української літератури та методики їх навчання.

Викладачі та студенти постійно працюють у кабінеті, де створено всі умови для ознайомлення з найновішими працями із сучасного літературознавства, методики та історії літератури.

Магістрантів факультету познайомила з новими книгами, що надійшли в кабінет, доцент Л. П. Пархета. Це праці Г. Л. Токмань «Методика навчання української літератури в середній школі», В. П. Марка «Аналіз художнього твору», Л. А. Башманівської та Н. М. Білоус та ін.

Літературно-методичний кабінет є зручним для самостійної роботи студентів. Тут вони можуть швидше і ґрунтовніше підготуватись до занять, провести зустрічі з учителями-практиками, скористатися найновішими інформаційними джерелами.

Сипле сніг... (спомин-замальовка)

Звичайний зимовий сірий день. Учора надвечір ніби трохи полагіднішали морози, тому всю ніч і увесь сьогоднішній день сипле сніг... Спочатку — лапатий, пухнастий, повільний, а ось тепер — жорсткий, колючий, рвучкий, аж шибкам боляче...

Я сьогодні вдома. Банальний грип. Який, проте, зруйнував усі плани на цей тиждень і змусив, всупереч докорам совісті та очікуванням мого комп'ютера, залишитися в ліжку. Хоча... іноді варто відпочивати: І якщо це не розуміють мізки, доводиться втручатися організмові...

На сіре місто сипле білий сніг... Люблю таку погоду. З Маньківки люблю. З дитинства...

Де залишилися натоплена дідусем піч і веселий вогонь в ній, облечені чавунними дверцятами грубки пальці (цікаво було, чому і як потріскують щойно принесені з двору примерзлі дрова), згодом дбайливо помашені бабусею неприємним борсучим жиром, старий дерев'яний годинник з маятником і «з боєм» (ми з молодшою сестрою часто-густо дивувалися як це — «з боєм»? Який такий «бій», коли й з ким міг вести цей спокійний, завжди впевнений у собі наглядчак і свідок усіх наших дитячих авантур? Аж допоки дідусь щось там не підкрутив, і відтоді щогодини в усіх хатніх кімнатах було чути високий мелодійний дзвін. Виявляється, його якимсь від'єднали, аби він не стривожив наш з Іркою дитячий сон...).

Залишилися там і основний плацдарм для всіх наших ігор — велика лежанка, на якій спокійнісінько могли розміститися не лише ми з сестрою, а ще й тато з мамою. І чого тільки вона від нас не натерпілася! То стрибає на ній і з неї, то стонадцять разів злазили-вилазили, то товклися, чи навлежачки дивилися, як бабуса, відкинувши ковдру й піднявши якусь велику штуркентю, схожу на кришку, майже половину нашого «плацдарму» перетворювала в плитку, на якій потім готувала такий запахуючий борщ чи капусняк, що, за висловом моєї мами, «і мертвий не встав би»! В таких випадках нас тимчасово в обов'язковому порядку евакуювали з лежанки, аби — не приведи Господи! — не всунули кудись носа, пальці чи голову...

А за вікном усе було біло-сірим, і сипав, сипав, сипав сніг... Так, вікно... Одне з трьох вікон зали виходило прямісінько на поріг хати, то ж якщо ми гралися на овечій шкурі, розстеленій на підлозі (це — запасний плацдарм на випадок термінової евакуації з основного), чи дивилися телевизор, то завжди намагалися простежити, хто і скільки разів заходить чи виходить з хати, чи прийшов-приїхав хто, чи, може, постукав, стоїть і чекає,

щоби йому одчинили... І, звісно ж, всі, хто стояв на порозі, у вікно з нами віталися, кланялися й посміхалися. А ми з сестрою, радіючи з того, що саме нам випала честь першими сповістити про відвідини і назвати гостей, стрім-голов мчали з великої кімнати у кухню до дорослих з криком, що прийшов той-то чи ще хтось! Дідусь це завжди чомусь дуже веселило... Але найцікавіше було, коли приходив хтось поночі. Взимку дні недовгі, тому вже десь біля п'ятої вечора хтось із дорослих вмикав ліхтар над вхідними дверима... Йшов сніг; і будь-хто із пізніх захожих у приглушено-жовтому, майже золотому, світлі ліхтаря, з танцюючими над головою сніжинками, з кучугурами снігу на плечах, комірі і шапці видавався нам казковим Дідом Морозом...

Ми завжди заглядали в це вікно, щойно приїхавши до дідуса з бабусею. Мама незмінно запитувала: «Ану, що вони там роблять?», і коли всі ми, стоячи на порозі, приклеювалися носами до скла, тато неодмінно відповідав: «Мабуть, телевизор дивляться...». І тільки після такого ритуалу ми з Іркою починали не дуже боязко (а краще сказати — якомога голосніше!) стукати в шибку... Правду кажучи, дивилися телевизор дідусь з бабусею досить умовно — дідусь спав у кріслі (на нього будь-яка телепередача, особливо ввечері, діяла краще наймелодійнішою колісковою), в іншому кріслі бабуса щось в'язала у світлі телевизора, іноді торкаючи дідуса за плече — «Ванику, не хропи...».

Ця картина неодмінно відкривалася нам завжди, коли ми приїжджали на Різдвяні свята. І чомусь завжди — сипав сніг... Сипав, сипав сніг...

Здається, ніколи більше в житті я не спала на такій м'якій перині, не їла такого смачного борщу, не раділа так черговій серії мультика про капітана Врунгеля і не чула такого голосного привітно-мелодійного дзвону годинника, як тоді, в моєму маньківському дитинстві! Хоча ні... Капітану Врунгелю я радію й досі, бо він нагадає мені про дідуса, якого вже немає, про лежанку і грубку, що їх розвалили нові господарі хати, аби і без того велика кухня була ще більшою, про фантастичні тіні на стінах від зблисків веселого вогню ув останній, про газову лампу під стелею, поруч з електричною (про всяк випадок!), про куплені дідусем і турботливо приховані в коморі (а тому завжди радісно несподівані!) прозорі-кольорові льодяники, які він чомусь називав «монпасе» (звучало саме так), про вікно, що виходило на поріг...

Вікно, за яким десь і досі сипле повільний, лапатий, густий сніг...
Інна Снігур

**ТВОРЧИСТЬ УЧАСНИКІВ
ЛІТЕРАТУРНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ІМЕНІ МИКОЛИ БАЖАНА**

Софія Кримова

Де захлиналися слова,
де світ, обезуглений димами,
цей чорний день у биль спливав,
і так хотілося до мами.

Та він стояв, стискав приклад,
бо дихав жлоб йому у спину.
А жінка із-за барикад
дивилася в обличчя сину...

Прихильникам(цям) рускава міра

Уміє читати – фейки,
писати – паскудні коменти,
пишатись уміє – деким,
ненавидіти – гоміків.
Сучасний – шаблони путінські,
відважний – горила з міною.
Розкосій – кричить: «ми рускіє!»
і знову набой змінює.
Герой, героїном взашений,
засіє країну трупами.
А Іри якісь з Наташами
за нього руками й дупами.
Так серце від горя стискує,
так боляче, до безкраю...
Ступіте паскудні писки ви,
людей через вас вбивають!

Ольга Михальченко

Добро і Любов.
Ці нерозлучні брати
Блаженно ніжаться у хмарах —
Підступні втікачі в небесному
Едемі!..

В той час, коли Земля
Стражденно терпить недолугу роль
Малесенької кульки для піне-понгу
В турнірі дружнім між Байдужістю і
Злом..

Ти рахуєш свої гігабайти:
Поповнює вінчестер думок.
Ти боїшся щось зайве украяти,
І в майбутнє зробить новий крок.

Не спіймати вже інетернет-
серфера:
Ти сидиш в мережі своїх мрій.
Як мені підключитись до сервера,
Щоб дізнатись, чи будеш ти мій?

Знов заходжу на слів твоїх сайти,
Але й там не знайду всіх стремлінь.
Ти своїх почуттів мегабайти
Хоч на флешку мені перекинь!

Все вагасься... І без решти
Ти оплачуєш кожен свій біт.
Все за нас. Та ніяк не зайдеш ти
У кохання мого без ліміт...

Брехня, посівши срібний трон твоєї
душі,
З насолодою пила терпке вино
облудливих слів.
Ти коронував її так урочисто!
В той час, як за завесою кривавих сліз
Моє кохання повісилось
На обірваній волосинці мого
терпіння...

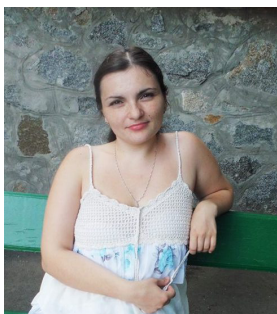
Олександра Денисюк

На крилах пісні

Не плачу я, немає в цім потреби.
Жалю нема й душа моя співа.
І похвали також не жду для себе,
І крик мій в полі. Мов той птах, літа.

Літа він у шаленім вихрі пісні,
В діалогічності її прекрасних нот,
У голосі співця й художнім смислі
Зі словом теплим лине до висот.

Не знаючи, куди від світу дітись,
Я просто тихо музику ввімкну.
Заплющу очі і уявлю дійсність:
Холодну, чорну, вогуку і німу.

Алла Захарченко

Пройшла любов — зів'яли всі
томати,
І пристрасті ніякої нема.
Та цим хіба потрібно перейматись?
Бракує почуттів, і слів катма.

Наш корабель, пропливши тільки
милю,
Розбивсь об айсберг побутових
справ.
І кожен, осідлавши власну хвилю,
На берег мусить добиратись вплав.

Не вийшло, не зрослося... так буває...
Не розбереш, хто винен, а хто — ні.
Я знаю тільки, що життя — триває.
Про себе згадку подаруй мені.

«Один плюс один —дорівнює три», —
Таке от виходить рівняння!..
Із пам'яті формули геть всі зітри.
Не вимірять ними кохання.

ОДИН ДЕНЬ

На один-єдиний день
Я лечу в твої обійми,
Забуваючи про гідність,
Сором і близьких людей.

На один-єдиний день
Я втрачаю власний розум,
Скута вітром і морозом.
Чи знайду тебе я де?

За один нещасний день
Я віддам і тіло, й душу.
Бачити тебе я мушу
І припасти до грудей.

Сніг колючий йде та йде,
Падає на теплі губи.
Я до тебе їду, любий,
На один щасливий день!..

Олександр Шаболов

Чорна Панно з далеких літ!..
Вам відкритий мій тихий дім,
Я шукав Ваш холодний слід
В середим'ї зів'ялих рим.

Я блукав манівеями днів,
Де лиш круки і самота,
А в уривках чужинних снів
Вовки, хащі та все сльота.

Ваша тінь — омофор святий.
Мій Грааль — доторк зимних рук.
І впаде зі стола сувій,
Загубивши останній згук.

Танець тіней про Вашу честь,
Келих смутками повний гоміть.
Вам до ніг я складаю днесь,
Моя Панно, Владарко Смерть!..

Не плетивом п'янокх ілюзій,
Не криком срібної струни.
Прийди, ламаючи всі шлюзи,
Північним степом у вогні!..

Облиш спокуси і принади,
Дрібні чуття буденних днів.
Зірви рішуче і всевладно
Із серця павутиння слів.

Даруй мене солодким болем
Твоєї пристрасної гри.
І, поглядом розбивши волю,
Вустам гарячим підкори!

Злети!.. І вниз впади безсила
На дно найглибших із озер:
Нас вже нема. Є тільки хвилі
І музика небесних сфер!..

Інна Снігур

Бувають очі-вишні, очі-сливи...
А в тебе очі — недостиглий агрус.
А в тебе руки, мов липнева злива...
Мабуть, тобі я, врешті, і
дістанусь!

Уже стомились люди дивуватись —
Кому таку себе несуть і досі?
Тобі, бо очі в тебе — зелен агрус,
І терпко пахне літеплом волосся...

Я бачила протуберанці Місяця!
Це зоровий обман чи, може, містика?
А, може, це давно відоме явище?
А я статті із фізики — ні на очі!

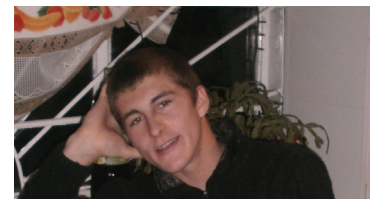
А я читаю книги з філології,
Блукаю у чужих словесних оргіях,
Замислюючись, не завжди за
профілем,
Про їх складну життєву філософію...

Ех, я! Отак закнижитись,
завіршитись...
Й не знати про протуберанці
Місяця!..

Будильник... Сьома. Кави аромат,
Балкон, нетеплі вересня обійми...
Осінь-свіжо... Й радісно відтак,
Що я — отак! — іще стрічати вмію
Самотність вранці...
Неквапливий темп,
Я рідко поспішаю вийти з дому...
Там, за балконом, нескінченність
тем,
А тут ще сонно капризує
втома...
Ковточок кави... Неграційний
жест.
Тепло сховалось в складочках
піжами...
За півгодини — у під'їзді вже —
Активним членом соціуму стану,
І завирує денна круговерть:
Студенти, пари, звіти, вчені
ради...
Але це — потім...
Поки що, тепер —
Мій ранок без жоднісінької вади!

Мантра

А я все-одно — королева!
І — що б ти мені не казав! —
А врода — небесна,
а воля — сталева,
Й уява — базар-вокзал...
Таке вже собі намислю,
що людям і не до снаги!
А слухаю — мовчки,
висловлююсь — стисло...
Чи ж інші твої так могли?..
Не треба про мене — погано,
Не варто й всерйоз... До пори...
Ось — бачиш? — корона.
Це — віриш? — осанна...
А ти — говори... говори...

Владислав Шукайло

Б'є вітер в обличчя... Осінь.
Думки про кохання... Ніч.
Кохана, дивися: **ОСЬ Я!!!**
...Згубивсь серед сірих облич.

Анна Серєда

Я — РОМАШКА...

В степу широкім на роздоллі
У літнім сяєві на зорі
Колише вітерець поволі
Мої пелюстки запаши.

І чути солов'їний щебет,
А не глухі розриви мін.
Солодкий таємничий шепіт:
Лиш він з гаїв летить, лиш він!

І небо чисте простяглося
Без літаків і диму стін.
Мені усе це не здалося,
Бо це усе — мій рідний дім!

І хочеться, щоб рученята
Мене зірвали й принесли
Не на могилу до солдата.
Щоб наші хлопці всі — жили!..

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: вул. Садова, 28, м. Умань, 20300, кімната 327

Головний редактор: Марина Степанівна ПАВЛЕНКО
Макетування та верстка: Тетяна ХЛІВНА

Свідотство про реєстрацію — ЧС — 479 від 16.06. 2005 року
Друк: ПП Жовтий О. О.